

Andrzej F. Dziuba

"Nuevas estructuras de la Iglesia.
Exigencias teológicas de la Comunión
Eclesial", Aurelio Fernández, Burgos
1980 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 25/3-4, 229-232

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

będzie z pewnością przyczyną, iż zainteresuje ono zarówno teologów jak i kanonistów.

Ks. Andrzej F. Dziuba

Aurelio Fernández. Nuevas estructuras de la Iglesia. Exigencias teológicas de la Comunión Eclesial, Ediciones Aldecoa Burgos 1980 s. 340.

Kościół jako zbawcza wspólnota Nowego Przymierza realizuje się także poprzez swe struktury duchowe jak i administracyjno-prawne. Rzeczywistość ubogacania funkcjonalności Kościoła przybierała poprzez wieki bardzo zróżnicowane formy, mniej lub bardziej odpowiednie do wymagań poszczególnych epok. Bogactwo takiej realizacji Kościoła pozwalało mu na danie odpowiedzi w miarę najpełniejszej i najlepszej na zadanie realizacji misji zbawczej w świecie. Naturalne jest, iż poszczególne struktury życia zewnętrznego Kościoła muszą posiadać zarówno bazę teologiczną jak i prawną. Te dwie rzeczywistości formalne muszą zawsze stać u podstaw wszelkich przejawów życia Kościoła. Także w konsekwencji Vaticanum II Kościół w swej samoświadomości odczuwał potrzebę nowych struktur, które odpowiadają bardziej jego misji w świecie współczesnym.

Studium Aurelio Fernández pt. *Nuevas estructuras de la Iglesia. Exigencias teológicas de la Comunión Eclesial*, wydane jako 46 tom w serii publikacji Wydziału Teologicznego w Burgos poświęcone zostało czterem nowym strukturom zrodzonym lub ugruntowanym w obradach Soboru Watykańskiego II. Praca ta od strony formalnej zawiera wstęp (s. 13—15) cztery rozdziały oraz epilog (s. 307—309). Całość zamyka bibliografia przedmiotu (s. 311—340).

Rozdział pierwszy prezentowanej pracy poświęcony został Radzie Duszpasterskiej (s. 17—66). Po krótkim wprowadzeniu autor ukazuje najpierw problem rodzenia się tej nowej struktury Kościoła w dokumentach na etapie przygotowawczym Soboru. Można bardzo łatwo dostrzec, iż praktyka i życie Kościoła oddolnie zrodziły potrzebę tej nowej formy jego życia. Następnie ukazana została Rada Duszpasterska w świetle dokumentów Vaticanum II. Oczywiście te wypowiedzi Magisterium Kościoła stanowiły tylko pewne ogólne sformułowania wymagające bardziej indywidualnych aplikacji. Dlatego też kolejno autor najpierw omawia Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae*, a następnie orzeczenia Konferencji Episkopatu Hiszpanii. Wreszcie przechodzi do nakreślenia fundamentów eklezjologicznych tej nowej struktury Kościoła. W ostatnim punkcie tego rozdziału analizuje organizację oraz funkcjonowanie Rady Duszpasterskiej. W kolejnych punktach zwraca uwagę na zagadnienie członków, którzy ją konstytuują, ustrój prawny oraz różnice jakie ją dzielą od Rady Kapłańskiej.

Rada Kapłańska omówiona została w kolejnym rozdziale drugim (s. 67—169). Podobnie i w tym rozdziale autor podaje najpierw pewne uwagi wprowadzające. W punkcie pierwszym ukazuje bardzo skrótowo obraz rodzenia się instytucji Rady Kapłańskiej na etapie przedsoborowym. Z dokumentów Vaticanum II związanych bardziej bezpośrednio z tym zagadnieniem omawia kolejno dekret *Christus Dominus* oraz dekret *Presbyterorum Ordinis*. Warto podkreślić, iż omówieniu tych dokumentów poświęca wiele miejsca. Następnie zaprezentowane zostały podstawowe elementy normatywne, inaczej mówiąc ustrój prawny Rady Kapłańskiej. A. Fernández omawia tu *Motu Proprio Ecclesiae Sanctae*, list Kongregacji dla spraw kleru oraz dokumenty Konferencji Episkopatu Hiszpanii. Po tak zaprezentowanej bazie historyczno-prawnej podaje uwagi ściśle teologiczne stanowiące bazę refleksji eklesjologicznej nad tą nową strukturą Kościoła. Kolejne uwagi odnoszą się do Prezbiterium diecezjalnego i zwracają uwagę na znane w pierwszych wiekach chrześcijaństwa specyfiki życia kapłańskiego. Jednemu z takich czynników, a mianowicie kolegalności prezbiterów w Kościele lokalnym poświęca cały oddzielny punkt; czyni to w świetle dokumentów najstarszej tradycji wyrażonej w wypowiedziach Ojców Kościoła. Ostatni punkt tego rozdziału omawia strukturę Rady Kapłańskiej. Autor prezentuje w kolejności szczegółowe kwestie: członkowie Rady, kompetencje oraz walor prawny jej decyzji.

Zagadnieniu Konferencji Episkopatu poświęcony został trzeci rozdział (s. 171—256). Po krótkim wprowadzeniu A. Fernández podaje informacje odnośnie do przedsoborowych poszukiwań i prób w tym względzie. Ostatecznie jednak w auli soborowej zrodziły się najbardziej podstawowe zreby późniejszej nowej struktury życia Kościoła. W toku dyskusji, co bardzo jasno ukazuje autor, Konferencja Episkopatu przybierała coraz bardziej jasne i wyraźne kształty. Następnie myśli zostały zeszkolowane wokół wypowiedzi kanonistów i teologów odnoszących się do całości doktryny Konferencji Episkopatu jako nowej formy życia Kościoła. Oddzielnie omawia związany z tym problem kolegalności. Podobnie jak w przypadku poprzednio omówionych struktur, i tutaj podaje pewne refleksje teologiczne. Po omówieniu kompetencji prawnych, A. Fernández wiele miejsca poświęca zadaniom jakie zostały zlecone Konferencjom w całości życia poszczególnych Kościołów lokalnych. W ostatnim punkcie omawia bardzo interesujące zagadnienie Konferencji Ponadnarodowej.

Ostatni rozdział prezentuje problematykę Synodu Biskupów (s. 257—306). Autor omawia najpierw dzieje rodzenia się wizji tej nowej struktury Kościoła podczas dyskusji w auli soborowej. Następnie przechodzi do szczegółowej analizy *Motu Proprio Apostolica Sollicitudo* stanowiącego podstawowy dokument normatywny Synodu. Bardzo istotnym zagadnieniem zaprezentowanym przez autora jest kolegalność biskupów a Synod. To ogólne zagadnienie zostało następnie omówione w formie bardziej szczegółowej. I tak A. Fernández zwraca uwagę na kolegalność

zwykłą i przejawy kolegiałności ukrytej. Przy czym oddzielnie omawia sam Synod jako realizację kolegiałności ścisłej. Oczywiście zagadnienia te stanowią dla autora przede wszystkim kwestie natury prawnej a mniej teologicznej. Kolejny punkt tego rozdziału poświęcony jest realizacji relacji między Synodem Biskupów a organami centralnymi władzy Kościoła. Tu także dotyka autor problemu Synodu Biskupów i Kolegium Kardynałów. Zwłaszcza dwa ostatnie tematy stanowią pewne punkty, przynajmniej przez niektórych rozumiane w sensie dość zróżnicowanym.

Po epilogu zawierającym obszerny cytat z Encykliki *Redemptor Hominis*, zamieszczony został bardzo cenny zestaw bibliografii. Podzielony on jest na cztery części odpowiadające poszczególnym rozdziałom prezentowanego studium. Warto tu także odnotować, iż w wykazie tym znalazło się aż kilkanaście nazwisk polskich kanonistów i teologów (np. P. Hempterek, E. Szafrowski, M. Żurowski, W. Wójcik, T. Pawluk, S. Nagy). Bibliografia ta stanowić może pewne, nawet dość szczegółowe, wskazania bibliograficzne w zakresie prezentowanej tu problematyki.

Prezentowane studium A. Fernández stanowi rodzaj syntezy historyczno-teologiczno-prawnej. W bliższej aktualizacji zwłaszcza dwóch najpierw omówionych nowych struktur Kościoła autor sięga do środowiska hiszpańskiego, co wydaje się być także zrozumiałe. Wydaje się także, iż byłoby bardzo trudno dać bardzo kompleksowy obraz szczegółowych realizacji Rady Kapłańskiej czy Duszpasterskiej w poszczególnych Kościołach lokalnych. Mimo wspomnianej wyżej aktualizacji poprzez powołania się na decyzje Konferencji Episkopatu Hiszpanii, autor zachowuje bardzo wyraźnie powszechny obraz poszczególnych nowych struktur Kościoła.

Warto szczególnie podkreślić, iż przedstawione tu tematy były przedmiotem wcześniejszych obszernych studiów autora. Nagromadzona obfita baza zarówno źródłowa jak i bibliograficzna stawia prezentowane studium w gronie dobrych prac naukowych. Co więcej prezentowany materiał został wykorzystany w sposób bardzo pogłębiony czy to w formie prezentacyjnej czy analityczno-krytycznej, by nie wspomnieć o formie syntetycznej.

Praca A. Fernández stanowi doskonałe studium historyczno-prawne. Autor ukazał bowiem rzeczywistość nowych struktur Kościoła tak w kontekście prawnym jak i historycznym prowadzącym do ich aktualnego statusu prawnego. Studium to stanowi także wartościowe opracowanie teologiczne, zwłaszcza na odcinku eklezjologicznym. Wreszcie wypada podkreślić także wartość pastoralną. Połączenie tych elementów stanowić może jednak o pozytywach jak i negatywach całości pracy.

Wydaje się jednak, iż w przypadku pracy tego typu jakiej prezentuje A. Fernández połączenie wyżej wspomnianych formalnych spojrzeń na określone zagadnienia nadaje dużą wartość *Nuevas estructu-*

ras de la Iglesia. Aspekt praktyczny nie pomniejsza dużej wartości naukowej, i to w zakresie kanonicznym jak i teologicznym. Być może, iż taki typ pracy przyczyni się do jej dużej popularności, i chęci do sięgnięcia po nią bardzo zróżnicowane grono czytelników. Dodatkową zachętą może być bardzo jasny i klarowny język, a także i szata graficzna wydania.

Rzeczywistość nowych struktur Kościoła w pracy A. Fernández nabiera bardzo realnych i żywych kształtów tak prawnych jak i teologicznych. Kościół ukazany został właśnie poprzez te struktury jako rozwijający się i żywy organizm. Właśnie poprzez te struktury Kościół współczesny staje się coraz wyraźniej obecny w świecie, co więcej uczestniczy w jego życiu. Wspólnota Kościoła, jak to ukazał autor, nie jest już wspólnotą istniejącą swoiście obok świata, lecz przeciwnie stanowi ona istotny czynnik wspólnoty świata, wspólnoty ludzi. Wydaje się, iż w pełniejszym zrozumieniu Kościoła dziś może być ogromnie pomocne studium Aurelio Fernández.

Ks. Andrzej F. Dziuba

Klaus Mörsdorf, Lehrbuch des Kirchenrechts auf Grund des Codex Iuris Canonici, III Band: Prozess- und Strafrecht, Elfte, verbesserte und vermehrte Auflage, Ferdinand Schöningh Verlag, Paderborn 1979, ss. 513.

Książka o której mowa uzupełnia jedenaste wydanie znanego i popularnego podręcznika prawa kanonicznego w języku niemieckim, zredagowanego początkowo przez Edwarda Eichmanna i potem uzupełnianego i wielokrotnie wydawanego przez K. Mörsdorfa. Pierwszy tom jedenastego wydania ukazał się w r. 1964, drugi natomiast w r. 1967. Obecny trzeci tom został wydany po 20 latach od przygotowania poprzedniego, czyli dziesiątego wydania, które ukazało się wprawdzie w r. 1964, lecz, jak wskazuje „imprimatur” i przedmowa, było gotowe do druku już w r. 1959.

Tom ten zawiera kanoniczne prawo procesowe oraz karne. Układ tomu (podział na części, rozdziały, artykuły, paragrafy, ich numeracja i formułka tytułów), metoda wykładu oraz szata graficzna są identyczne jak w poprzednim wydaniu. Jedynym wyjątkiem jest trochę zmieniony układ i intytulacje w części dotyczącej procesów be-
atyfikacyjnych i kanonizacyjnych. Również objętość dzieła jest prawie ta sama (wykład materiału w jedenastym wydaniu jest jedynie o 7 stron dłuższy).

Mając na uwadze powyższe stwierdzenie oraz fakt, że podręcznik Eichmanna-Mörsdorfa jest powszechnie znany, nie uważam za konieczne omawianie poszczególnych części i rozdziałów, tym bardziej, że wykład przebiega według porządku podyktowanego aktualnym Ko-